

Předmluva 13

ÚVOD 17

Starověké teorie 19

Judaismus a křesťanství 20

Osvícenství a přirozené náboženství 22

Moderní teorie 23

Osm teorií 28

Pravidla výběru 28

Vymezení pojmů 29

Další četba 33**1/ ANIMISMUS A MAGIE: E. B. TYLOR & J. G. FRAZER** 35

E. B. Tylor 36

Primitivní kultura 38

Kontext 38

Cíle a předpoklady 41

Nauka o „přežitcích“ 42

Aspekty lidské kultury 44

Původ náboženství 45

Vývoj náboženského myšlení 49

Úpadek animismu a pokrok myšlení 50

J. G. Frazer 53

Zlatá ratolest 56

Magie a náboženství 59

Magie, náboženství a božství králů 63

Vegetační božstva 64

Duchové stromů, ohňové slavnosti a mýtus o Baldrovi 66

Závěr 69

Analýza 71

- 1/ Věda a antropologie 71
- 2/ Evoluce a původ náboženství 71
- 3/ Intelektualismus a individualismus 72

Kritika 73

- 1/ Antropologická metoda 73
- 2/ Evolucionismus 74
- 3/ Jedinec a společnost 75

Další četba 76

2/ NÁBOŽENSTVÍ A OSOBNOST: SIGMUND FREUD 78

- Kontext: Freudův život a dílo 79
- Freudovská teorie: psychoanalýza a nevědomí 83
- Konflikt v rámci osobnosti 86
- Infantilní sexualita a oidipovský komplex 89
- Pozdější směřování a spisy 91
- Freud a náboženství 92

Totem a tabu 94

Budoucnost jedné iluze 99

Muž Mojžíš a monotheistické náboženství 103

Analýza 107

- 1/ Psychologie a náboženství 107
- 2/ Freudův výklad náboženství 108

Kritika 110

- 1/ Problém theistického a netheistického náboženství 110
- 2/ Problém analogie a problém dějin 111
- 3/ Problém důkazu kruhem 112
- 4/ Psychoanalýza jako věda 113

Další četba 116

3/ SPOLEČNOST JAKO POSVÁTNO: ÉMILE DURKHEIM 119

- Život a profesní působení 121
- Myšlenky a inspirace 123
- Sociologie a „sociální“ 126
 - Povaha společnosti 126
 - Vědecké studium společnosti 128
- Politický systém, vzdělání a morální zásady 131
- Elementární formy náboženského života* 132
- Předchozí teorie: naturalismus a animismus 135

Australské kmenové náboženství: totemismus 136

Společnost a totem 139

Důsledky totemismu 141

Totemismus a rituál 143

Usmířovací rituály 147

Závěr 148

Analýza 149

1/ Společnost a náboženství 149

2/ Vědecká metoda 150

3/ Rituál a náboženské přesvědčení 151

4/ Funkcionalistický výklad 152

Kritika 153

1/ Předpoklady 154

2/ Doklady 155

3/ Redukcionismus 156

Další četba 159

4/NÁBOŽENSTVÍ JAKO ODCIZENÍ: KARL MARX 161

Kontext: Marxův život, jeho působení a dílo 164

Marxismus: ekonomie a teorie třídního boje 168

Materialismus, odcizení a dialektika dějin 171

Vykořisťování práce: kapitalismus a nadhodnota 174

Základna a nadstavba 177

Kritika náboženství 180

Analýza 187

1/ Funkcionalistický výklad a redukcionismus 188

2/ Ekonomie a náboženství 189

Kritika 190

1/ Křesťanství a náboženství 190

2/ Náboženství, redukce a nadstavba 191

3/ Rozpory v marxistické politické teorii 193

4/ Rozpory v marxistické ekonomické teorii 195

Další četba 198

5/ PRAMEN SOCIÁLNÍHO JEDNÁNÍ: MAX WEBER 200

Kontext: rodina, politika a věda 202

Tři nástroje sociologického zkoumání: *Verstehen*, ideální typy
a hodnoty 206

Verstehen 206

- Ideální typy **209**
Hodnoty **212**
Spisy o náboženství **214**
Protestantská etika a duch kapitalismu (1904–1905) **216**
Sociologie náboženství **222**
Postavy náboženských vůdců: mág, kněz a prorok **223**
Společenské třídy a skupiny **227**
Přesvědčení a chování **230**
Náboženství a ostatní oblasti života **233**
Hospodářská etika světových náboženství **235**
Náboženství Číny (1916) **236**
Náboženství Indie (1916–1917) **237**
Starověký judaismus (1917–1919) **240**
Analýza **243**
1/ Weber a Durkheim **243**
2/ Weber a Marx **245**
Kritika **247**
Důslednost **248**
Společenská věda a náboženství **250**
Další četba **253**
5/ SKUTEČNOST POSVÁTNA: MIRCEA ELIADE **256**
Kontext **258**
Eliadova výchozí pozice: dva axiomy **261**
Eliadovo pojetí náboženství: *Posvátné a profánní* **264**
Archaické náboženství: symbol a mýtus **270**
Nebeské symboly: nebeští bohové a božstva jim blízká **273**
Slunce a měsíc **275**
Voda a kameny **277**
Další symboly: země a plodnost, vegetace
a zemědělství **277**
Struktura a charakter symbolů **279**
Dějiny a posvátný čas **283**
Vzpoura proti archaickým náboženstvím: judaismus
a křesťanství **286**
Vzpoura proti veškerému náboženství: moderní
historicismus **288**
Návrat archaického náboženství **291**
Analýza **292**
1/ Kritika redukcionismu **293**

2/ Metoda srovnávání všech světových náboženství 293

3/ Dobová filosofická angažovanost 294

Kritika 294

1/ Theologie 296

2/ Historická metoda 297

3/ Nejasnosti v pojmech 298

Další četba 300

7/ SOCIÁLNÍ „VÝTVOR SRDCE“: E. E. EVANS-PRITCHARD 302

Život a profesní působení 303

Intelektuální kontext 306

Starší antropologie 306

Francouzská sociologie 308

Britská empirická antropologie 310

Čarodějnictví, věštby a magie u Zandů 311

Náboženství Nuerů 317

Pojem „kwoth“ 317

Horní duchové 318

Spodní duchové 320

Dynamika odrazu náboženství ve společenském řádu 322

Symbolismus 323

Přízraky a duše 325

Hřích a oběť 326

Teorie primitivního náboženství 330

Analýza 334

Kritika 336

1/ Hodnocení ostatních teorií 337

2/ „Primitivní“ myšlení 338

3/ Potřeba teorie 339

Další četba 341

8/ NÁBOŽENSTVÍ JAKO KULTURNÍ SYSTÉM: CLIFFORD GEERTZ 343

Život a profesní působení 345

Kontext: americká antropologie a teorie společnosti 348

Americká teorie společnosti: Parsons a Weber 350

Interpretativní věda o společnosti: principy a zásady 352

Kultura a interpretace: metoda „zhuštěného popisu“ 352

Kulturní interpretace a náboženství 355

Interpretovat náboženství: příklad Bali 360

<i>Islám zblízka</i>	364
Klasické podoby islámu	365
Skripturalistické hnutí	368
Závěr: Světonázor a étos	370
Analýza	373
1/ Geertz a ostatní teoretikové	373
2/ Interpretativní antropolog	374
Kritika	375
1/ Antropologie jako věda	375
2/ Interpretace náboženství	378
<i>Další četba</i>	382
9/ ZÁVĚR	384
Současné teoretické směry	385
Humanisticky zaměřené koncepce	386
Psychologicky zaměřené koncepce	388
Sociologicky zaměřené koncepce	389
Politicko-ekonomicky zaměřené koncepce	391
Antropologicky zaměřené koncepce	395
Závěrečné cvičení: srovnávání a hodnocení teorií	400
Teorie a definice	402
Typy teorie	404
Rozpětí teorií	407
Teorie a doklady	410
Teorie a osobní přesvědčení	413
Teorie minulé a současné	416
<i>Další četba</i>	421
DOSLOV	425
Humanistická religionistika Daniela Palse a její úskalí (Radek Chlup)	425
Religionistický kontext Palsova přístupu	427
Dichotomie vysvětlení a rozumění a její meze	432
Émile Durkheim: rozumějící redukcionista	435
Sigmund Freud	445
Závěr: vysvětlením k rozumění	450
Odpověď Daniela Palse	456
<i>Ediční poznámka</i>	464
<i>Rejstřík</i>	465